

VÄINÄMÖINEN

IV. SUOMEN DEEVAN HISTORIASTA

30.

Suomi oli lähes seitsemän sataa vuotta Ruotsin valtakunnan alla; oliko Suomen kansalla silloin oma kansallishaltiansa? Ei, kansamme oli silloin – ainakin alkuaikoina – syrjäytetyssä asemassa, se vasta vähitellen ryömi päivänvaloon metsien ja korpien siimeksestä, sillä ei ollut omaa haltiaa, sen kohtalot olivat punoutuneet Ruotsin kansan kohtaloihin, ja Ruotsin deeva johti Suomenkin kansan askeleita.

Milloin sitten Suomi sai oman haltiansa? Tarkalleen sitä ei voi määritellä fyysillisissä vuosissa, mutta se varmasti tapahtui ainakin keskiajan lopulla, sillä uusi aika toi heti mukanaan suomalaisia tuulahduksia kansallisauraan. Eikä kulunut kahtakaan vuosisataa, ennenkuin kansassa alkoi näkyä selviä oireita siitä, että se nyt oli muodostumaisillaan orgaaniseksi kokonaisuudeksi. Sen historia meille todistaa. Ajan hengen vaikutuksesta alkoivat 1700-luvun alussa muutamat yksilöt – ja vuosikymmenien vieressä niiden lukumäärä yhä kasvoi – irtautua hengessään „emämaan”, s.o. Ruotsin, kansallishaltiaista. Nämä yksilöt eivät tienneet mitään henkimaailman asioista, mutta alkoivat poliittisista ja ekonomisista syistä ajatella Suomea ja Suomen kansaa sinään, jopa Ruotsista irtaantunuttakin Suomea. Semmoinenkin tapaus kuin Viipurin valloitus v. 1710, jolloin asukkaat pakotettiin vannomaan kuuliaisuutta Venäjän tsaarille, oli omiansa horjuttamaan Suomen kansan lapsellista uskollisuutta Ruotsia kohtaan. Vuoden 1739 tienoilla oli Suomessa jo paljon „mätämunia”, jotka ajattelivat Suomea irrallaan Ruotsista, vaikka ajatuksissa enimmäkseen kangasteli jonkunlainen liittyminen Venäjän mahtavaan valtakuntaan ja turvautuminen sen apuun. Tämä näkyi valtiopäivilläkin 1740 Tukholmassa. Venäjän keisarinna Elisabetin kuuluisa manifesti v:lta 1742 lupasi suomalaisille kaikkea hyvää, jos he luopuisivat Ruotsista, ja Venäjä hallitsikin Suomessa v. 1742-1743. Ensimmäisiä, jotka uskalsivat ajatella Suomea todella itsenäiseksi valtakunnaksi, oli muuan samoihin aikoihin elänyt Tandefelt. Sittenmin tapaamme miehiä semmoisia kuin Wijkman, Fredenstierna, Boije, puhumattakaan Yrjö Sprengtportenista ja Anjalan miehistä, jotka kaikki kyllä haaveilivat itsenäistä ja vapaata Suomea, vaikka heidän unelmansa ei pitkiin aikoihin ollut toteutuva. Olihan Suomi vähällä joutua itsenäiseksi diplomaattisista syistä 1700-luvun puolivälissä, mutta kun Ruotsin valtiopäivät taipuivat keisarinna Elisabetin tahtoon ja valitsivat Ruotsin kuninkaaksi Adolf Fredrikin, sai Suomi jäädä edelleenkin Ruotsin yhteyteen. Vasta Napoleon I lupasi Suomen Aleksanteri I:lle. Ja Suomen sodan kautta 1808-09 liittyi sadaksi vuodeksi Suomen kohtalo Venäjän kohtaloon.

Valtiollinen itsenäisyys olisikin ollut Suomelle ennenaikainen, niin kauan kuin ei Suomen kansa ollut herännyt oman kansallisuutensa tuntoon. Tämä herääminen tapahtui viime vuosisadalla Venäjän vallan aikana, ja siitä kasvanut henkisen itsenäisyyden tunto teki lopulta valtiollisenkin itsenäisyyden välttämättömäksi. 20:nneen vuosisadan suuri saavutus on poliittinen itsenäisyys ja sen asteittainen lujittuminen.

Huntu, joka kauan oli peittänyt kansallishaltiamme kasvoja, putosi maahan, silloin kun Suomi tuli vapaaksi ja itsenäiseksi.

31.

Deevamme teki sangen merkillisen kokemuksen kansallissodan aikana n.s. punaisena talvena 1917-1918. Jos sitä vertauksella kuvaisimme, sanoisimme, että kansallishaltiamme silloin tuli ruoskituksi tuomareinsa nähden, melkeinpä ristiinnaulituksi. Voisimme myöskin verrata kansallishaltiaamme ihmiseen, joka jalosti alistuen kohtaloonsa painaa päänsä alas ja luo katseensa

maahan, ottaen kantaakseen syytöksen, johon tietää itsensä viattomaksi. „Punaiset” näet olivat kyllä ajan hengen vaikutuksen alaisia, mutta eivät osanneet ottaa vastaan sen puhtaita ja väärentämättömiä inspiratsioneja, joita deevammekin olisi totellut. „Valkoiset” taas olivat kyllä kansallishaltiamme palvelijoita ja puolustajia, mutta eivät hekään ymmärtäneet hänen sisäistä, suomalaista olemustaan, vaan antoivat olosuhteiden pakottaa sekä valkoisia että punaisia ratkaiseviin toimenpiteisiin.

Ymmärtääksemme tämän salaperäisen ristiriidan täytyy meidän luoda silmäys taaksepäin erääseen käänteentekevään kohtaan deevamme omassa kehityshistoriassa. Koettaessamme edellä kuvata kansallishaltian psykologista olemusta (luvussa II: Kansallishaltia) oli tarkoituksemme tehdä selväksi, että kansallishaltia on olento, joka rakastaa ja osaa rakastaa. Hänen rakkautensa ei ole itsekäs eikä personallisesti rajoitettu. Se on laadultaan äidin rakkauden kaltainen, mutta se kohdistuu eroituksetta kaikkiin ihmisiin ja eläviin olentoihin, riippumatta esim. rodun tai kansallisuuden rajoituksista. Deeva on vapaaehtoisesti valinnut jonkun kansan omakseen ja huolenpitonsa esineeksi, mutta tämä ei merkitse, että hän olisi „riidassa” tai „vihassa” minkään muun kansan tai sen johtavan enkelin kanssa. Hänen sydämeensä mahtuu vain rakkaus.

Deevat eivät siis keskenänsä sodi.

Ihmiskunnan historiallisen kehityksen kulku on sitä vastoin vaatinut, että maapallon kansat alituisesti ovat kamppailleet keskenään. Deevojen rakkaus kansoihin ja kansojen isänmaanrakkaus on täten tullut vereen kastetuksi ja ikäänkuin saavuttanut siveellisen voimansa veriuhrissa oman maan puolesta ja taistelussa toisia vastaan. Kansat eivät koskaan ole katsoneet sodassa tappamista tavalliseksi murhatyöksi, vaan sodassa kaatuminen on aina ollut kuolemista kunnian kentällä. Sota ei yksilön eikä kansan elämässä vaikuttanut ehkäisevästi henkiseen kehitykseen, vaan päinvastoin. Tämä katsantotapa selviää vanhojen kansojen pyhistä kirjoista. Indialaisen uskonnollisen kirjallisuuden ihanimpia helmiä on Bhagavad Gita eli Herran laulu. Siinä annetaan mitä syvällisintä opetusta siveellisessä, filosofisessa ja mystillisessä itsekasvatuksessa. Monet hartaat lukijat pitävät sitä paljon sisältörikkaampana kuin kristillisiä evankeliumeja. Kuitenkin Bhagavad Gitan mystillisen ja korkean opetuksen kehys ja tausta heti pistää silmään: se on taistelutantereelta otettu. Keskellä suurta sotaa, keskellä taiston tuoksinaa antaa sotavaunujen ohjaaja, jumalallinen Krishna neuvojaan ja ohjeitaan opetuslapselleen, vaunussa seisovalle sotaurholle, Ardshunalle. Kun Ardshuna alussa epäröi miekan käytön hyötyä ja oikeutusta „omia sukulaisia vastaan”, rohkaisee ja rauhoittaa häntä Krishna viittaamalla siihen, että ihmisen aatmaa eli henkistä itseä ei voi miekalla tappa. Vaikka väitettäisiinkin, että koko sota ja taistelu on vertauskuvaa ihmisen sielussa tapahtuvasta hyvän ja pahan kamppailusta – niinkuin se tietenkin on oikein ymmärrettyä, – on kuitenkin kuvaavaa silloisen ajan hengelle, että mystillisen hartauskirjan kehys on semmoisista aineksista kyhätty.

Samalla tavalla muinaissuomalaisten pyhä muistomerkki Kalevala kuvaa suurta sotaa Väinölän ja Pohjolan kansojen välillä, joka sekin vertauskuvallisesti on valon taistelua hyvien ja pahojen voimien välillä sekä historiassa että ihmissielussa.

Taistelua, taistelua oli elämän tunnussana vanhoina aikoina! Entä nyt?

Nyt voisi ainakin olla toisin.

Kun Buddha esiintyi maan päällä – joka tapahtui noin 600 vuotta ennen Kristusta, – hän, aavistaen Jeesuksen Kristuksen suurta tulevaa lunastustyötä, opetti ensimmäisenä nimenomaan, että ihmisen tuli kieltäytyä kaikesta väkivallasta, kaikesta tappamisesta, kaikesta sotimisesta, jos hän Buddhaa tahtoi seurata. Hän, Gautama Buddha, lausui ensimmäisenä nuo ihanat sanat: viha ei koskaan lopu vihalla, viha loppuu ainoastaan rakkaudella.

Ja kun aika oli täyttynyt, syntyi vapahtaja maailmaan, Jeesus Kristus, jonka uusi ennen kuulumaton evankeliumi kaikui läpi taivaiden ja maiden: viha ja suuttuminen on paha – puhumattakaan väkivallasta, verenvuodatuksesta, – ja paha jää aina pahaksi, ei mikään tarkoitus sitä

pyhitä; elääkseen ei ihmisen tarvitsekaan tehdä pahaa, vaan voi kohdistaa voimansa hyvään. Kuka tahtoo, että toiset olisivat hänelle pahoja? Älköön hän sitten itsekään olko paha toisille. „Rakastakaa muukalaisia eli n.s. vihollisianne, siunatkaa niitä, jotka teitä sadattelevat; tehkää hyvää niille, jotka teitä vihaavat, ja rukoilkaa niiden edestä, jotka teitä parjaavat ja vainoavat, että olisitte taivaallisen Isänne lapsia, sillä hän antaa aurinkonsa nousta niin pahain yli kuin hyväinkin, ja antaa sataa niin vanhurskaille kuin väärillekin. Sillä, jos rakastatte niitä, jotka teitä rakastavat, mitä palkkaa teillä siitä on? Eivätkö publikaanitkin tee samoin? Ja jos osoitatte ystävällisyyttä ainoastaan veljillenne, mitä erinomaista te siinä teette? Eivätkö pakanatkin tee samoin? Olkaat siis te täydelliset, niinkuin teidän taivaallinen Isänne on täydellinen.”

Semmoinen oli Kristuksen sanoma ja Kristuksen vaikutus. Hän vuodatti henkensä ihmiskuntaan. Hänen kuolemansa jälkeen on rakkauden tie ollut avoinna joka ihmissielulle, joka Kristusta seurata tahtoi, vaikkei hän Kristuksen nimeä olisi kuullut. Mutta kuinka moni on Kristusta seurannut? Ne, jotka sitä ovat tehneet, ovat enimmäkseen pysyneet salassa maailmalta.

Sillä maailma ei ole vielä Jeesusta Kristusta omaksunut. Ihmiskunta ei vielä ymmärrä vapahtajan suurta työtä. Kansat eivät vielä ole oppineet kulkemaan Jeesuksen jäljissä.

Jos maailma ymmärtäisi, mitä Kristus sille on antanut, se luopuisi sodasta ja verenvuodatukselta. Jos kansat todella tahtoisivat olla kristittyjä, he takoisivat miekoistaan auroja, lopettaisivat kuolemanjuoksunsa maallisen vallan kilpakentällä, antautuisivat veljelliseen yhteistoimintaan kulttuuritehtävissä ja kilpailisivat keskenään sisäisten olojensa onnellisiksi järjestämisessä.

Mutta synkältä vielä näyttää.

33.

Eikö siis ole mitään vallassaolijoita, jotka samalla olisivat Kristuksen hengen täyttämiä? Ehkei ole maan päällä, mutta henkimaailmassa on.

Jeesuksen Kristuksen vaikutus ja työ ei suinkaan rajoittunut fyysilliseen maailmaan. Päinvastoin voimme sanoa, että sen varsinainen ala on ollut ja on näkymätön henkimaailma, jonka jäsen ihminenkin on. Monen monet ovat ne henkiolennot, joiden sielu ja sydän on auennut vapahtajan sanalle. Huomattavimpia niistä ovat useat suuret ja loistavat deevat. Kristuksen jalkojen juuressa istuvat korkeat jumalat ja viisaat tietäjät.

Suomenkin kansallishaltia kuuluu näiden joukkoon. Monta sataa vuotta sitten meidän deevamme heräsi näkemään ja tajuamaan Kristus-rakkauden ihannetta, sitä veljeyden ihannetta, joka kansojen kesken toteutettuna kieltää sodan. Tämä herämys oli käänteentekevä tapaus hänen elämässään. Hän ymmärsi, että jos hän ottaisi Suomen tai minkä tahansa kansan kohtalon ohjatakseen, hänen velvollisuutensa olisi inspiroida sitä yrittämään semmoista, jota ei yksikään kansa maan päällä vielä ollut yrittänyt. Ei hän ollut yksin. Oli toisiakin deevoja, jotka näkivät ihanteen. Oli tovereita hänellä, joiden kanssa hän solmi liiton, liiton veljeyden toteuttamiseksi maan päällä.

Sitten tuli aika hänen laskeutua maan piiriin ja yhtyä siihen kansaan, jonka hän oli valinnut. Ja tälle kansalle hän päätti opettaa, että viha ei lopu vihalla, vaan rakkaudella, ja että väkivallan miekka on taottava työn auraksi. Kansa, jota hän rakasti, oli kovia kokenut; se oli oppinut raatamaan, kärsimään ja kestävänsä. Rikkaus ja loisto, kunnia ja menestys ei ollut sen kansan silmiä sokaissut. Se oli kansa, joka tiesi, missä elämän todelliset arvot piilivät. Se oli laulun ja tiedon ja sanan mahdin kansa. Oliko se kuuleva ja ymmärtävä haltiansa ääntä?

Merkit siihen päin viittasivat, ja deeva oli täynnä toivoa, mutta myös täynnä pahaa pelkoa, sillä ihmisten mielet ovat kuin rannan kaislat: mihin päin tuuli kulkee, sinne päin mielet kallistuvat. Sota kulki yli Suomen niemen, silloin kun Suomi Ruotsista irroitettiin. Sodan jalkoihin uhkasi Suomi vaipua sata vuotta myöhemmin, kun maailmansota puhkesi. Oliko Suomen irtautuminen Venäjältä tapahtuva ilman verenvuodatusta? Merkillinen kokemus, suurta toivoa ja riemua herättävä, oli suurlakko marraskuun alussa v. 1905. Henki vei aineesta voiton, rakkaus ja yksimielisyys vihasta ja

vainosta. Mutta suurlakon kultainen opetus unohtui. Taas turvauduttiin mielikuvituksessa ja todellisuudessa väkivallan ja itsekkyyden maailmanoppiin.

Kansallishaltia lähetti kansallisauraan omia taivaallisia inspirationsinejaan, jotka lauloivat suomalaisen ihanteen puhtaasta ylevyydestä. Mutta harvat kuulivat hänen äänensä, sillä se kosketteli liian sisäisiä ja salatuista kielistä Suomen kansan sydämessä. Suuret joukot sitä vastoin olivat alttiit toisenlaisille vaikutuksille, jotka nekin olivat korkeita, jaloja ja personattomasta ihmisrakkaudesta lähteneitä ja joita kansallishaltia niiden puhtaudessa kannatti, mutta jotka helpommin mukautuivat ihmisten itsekkäiden näkökantojen mukaisiksi.

Mitkä olivat nämä vaikutukset? Ne lähtivät ajan hengestä.

34.

Ajan henki kulki ja kulkee sosialistiseen suuntaan.

Käytän sanaa „socialistinen”, sentähden että se jokaiselle selittää jotakin, en sentähden, että se tarkasti kuvaisi, mitä tarkoitan. Sosialismi tässä merkityksessä ei ole työväen etuja ajava maailmankatsomus eikä mikään puolueohjelma, vaikka sen maailmankatsomukseen ja yhteiskunnalliseen ohjelmaan sisältyy köyhälistönkin nostaminen ja nouseminen. Voin yhtä hyvin jättää käyttämättä tuota sanaa, jolla ei enää ole yhtä kaunis kaiku kuin ennen, – hyvä vain, että se edes ohimennen tuli mainituksi. Nimistä on turha väitellä, kun on tosiasioista kysymys.

Mikä siis on ollut ajan henki jo kauan – aina valistusajasta lähtien? Se henki, jonka otsalla loistavat nuo ihmeelliset vapaamuurarilooshien lahjoittamat sanat: veljeys, vapaus, yhdenvertaisuus! Ranskan suuri vallankumous 1789 otti lippuunsa nuo taivaalliset taitosanat. Ranskan vallankumous ei osannut niitä täydelleen toteuttaa. Suuria olosuhteiden parannuksia saatiin aikaan, mutta vereen tahrattiin kuitenkin ihanteet ja aatteet. Vaan silti aatteet eivät kuolleet. Ne elivät läpi viime vuosisadan, saivat aikaan vallankumouksen siellä ja täällä, vapauttivat eri maanosien neekerit ja Venäjän talonpojat orjuudestaan, tekivät naisen yhteiskunnallisesti miehen vertaiseksi, saivat aikaan sosialistiset raittius-, rauhan- y.m. liikkeet, aiheuttivat vertailevan uskontotutkimuksen, teosofisen totuuden etsinnän, spiritistisen liikkeen j.n.e., ja lihaantuivat lopulta jälleen kansojen ja yksilöiden tajuntaan maailmansodan hirmuisten tuskien synnyttämänä.

Mitä nuo kuolemattomat aatteet sitten tahtovat ja tavoittelevat? Niin yksinkertaisia ja luonnollisia asioita, ettei luulisi yhdenkään ihmisen voivan muuta toivoa ja tahtoa, ja kuitenkin niin vaikeita toteuttaa, että terävimmätkin ajattelijat ja ihmistuntijat pitävät niitä mahdottomina.

Vapaus sanoo:

Jokainen ihminen on henkiolentona vapaa, jokainen on kutsuttu totuutta etsimään ja itseään tuntemaan. Tietämättömyys olkoon ihmistä alempien olentojen tunnusmerkki, ihminen on oikeutettu ja kutsuttu tietoon, sivistykseen, henkiseen kehitykseen ja itsetuntoon. Ei mikään valtiomahti, ei mikään kirkko, ei mikään laitos saa rajoittaa tai ehkäistä ihmisen vapaata henkistä ja inhimillistä elämää. Ihmisen täytyy saada etsiä vapaasti, ajatella ja tuntee vapaasti ja vapaasti tuoda ilmi mitä hän hengessään löytää. Pakko ja sorto loukkaavat hänen sisäisimpiä, luonnollisimpia inhimillisiä oikeuksiaan. Olkoon jokainen ihminen oma itsensä, vasta sitten on onni mahdollinen.

Veljeys sanoo:

Voidakseen elää fyysillisessä maailmassa tarvitsee ihminen ruumiillista ravintoa, asunnon eli kodin ja vaatteet. Tämä kaikki on työllä hankittava ja valloitettava luonnolta. Jos hän olisi yksin maan päällä, ei hänellä olisi kilpailijaa luonnon antimista. Nyt hän ei ole yksin, vaan ihmisiä on miljoonittain yhtäaikaan fyysillisessä elämässä. Onko nyt jokaisen elettävä yksikseen, kunkin työllään hankittava, mitä hän luonnolta tarvitsee? Ei, sillä ihminen on rakastava olento. Hän ei saata olla yksin. Hän liittyy toveriksi toisten kanssa. Mutta sen sijaan, että hän kadehtisi, riitelisi, vihaisi ja vainoisi, puhuu rakkauden ääni hänen sisässään: ole veli kaikkien kanssa. Ja joukoille neuvoa ääni: te tarvitsette toisianne. Älkää siis olko sotajalalla keskenänne, vaan tehkää työtä yhteisvoimin. Veljeys vaatii, että

teidän täytyy huolehtia toisistanne. Yhteiskuntanne teidän täytyy rakentaa veljeyden pohjalle. Olkoot yhteiskuntanne kuin suuria perheitä. Perheessä ei toinen veli kuole nälkään, jos toisella on ruokaa. Keksiköön järkenne sopusoinnussa sydämenne kanssa semmoisen yhteiskuntajärjestyksen, jossa kaikilla on työtä, kaikilla ruokaa, kaikilla koti ja kaikilla vaatteet.

Yhdenvertaisuus sanoo:

Ihmiset syntyvät tänne maan päälle henkisesti ja sielullisesti erilaisina, mutta fyysillisesti yhtä köyhinä ja avuttomina. Älköön siis syntyperä tuottako yksilölle ulkonaisia etuoikeuksia tai haittoja. Saakoon jokainen lapsi sitä hoitoa ja hoivaa, jonka tarpeessa hän on, sitä kasvatusta, joka kansalaiselle kuuluu. Ja olkoot yksilöt lain edessä yhdenvertaiset. Olkoon jokaiselle avoinna tie mihin yhteiskunnalliseen tehtävään tai asemaan tahansa. Riippukoon työn laatu yksilön valinnasta, hänen omista taipumuksistaan ja kyvyistään. Köyhyys älköön häntä estäkö, rikkaus älköön auttako; sillä köyhyys olkoon vain laiskuuden tai vapaan valinnan tulos, rikkaus taas vain oman työn ja ahkeruuden tai toisten avunannon, kunnioituksen ja rakkauden osoituksena.

Noin puhuvat periaatteellisesti nuo suuret kuolemattomat ihanteet. Ne puhuvat joka ihmisen sisässä ja tekevät hänen sielunsa levottomaksi. Jos hän ei ymmärrä niiden ylevyyttä, hän joko sulkee niille korvansa tai ottaa niistä itselleen sen verran, mikä hänen salattua itsekkyyttään hivelee. Jos hän esim. kuuluu köyhien ja sorrettujen luokkaan, hän helposti älyää, että ihanteiden toteuttaminen maailmassa tuottaisi hänelle personallista etua. Onko siis ihmeteltävä, että koko se yhteiskuntaluokka, jonka aineellinen toimeentulo oli epävarmin ja monenlaatuisista seikoista ja olosuhteista riippuvainen, nousi vaatimaan itselleen veljeyden, vapauden ja yhdenvertaisuuden nimessä sitä, mitä kaikille ihanteen mukaan kuului? Tämä yleisinhimillisten aatteiden identifioiminen luokkaetujen kanssa - samalla kuin toinen yhteiskuntaluokka kääntää silmänsä ihanteesta pois - se se aikaansaa alituisia puolueriitoja, lakkoja, levottomuuksia ja väkivaltaisia vallankumouksia.

Tämä seikka oli varsinaisena syynä Suomenkin kansallissotaan ja siihen ristiriitaan, johon Suomen kansallishaltia joutui.

35.

Tilanne oli seuraava: ajan henki vaati suurten aatteiden ääntä kuuluville. Kansallishaltia ajan hengen edustajana toivoi ja tahtoi, että kaikki kansalaiset - sivistyneet ja etuoikeutetutkin luokat - kuuntelisivat ajan hengen ääntä. Mutta fyysillisessä maailmassa etupäässä vain köyhälistö otti vastaan ajan hengen sanoman, värittäen sitä omalla tavallaan. Tästä syntyi puoluetulistelu ja vallankumouksen vaara, joka saattoi viedä verisiin otteluihin, - samalla kun kansallishaltia oli Kristushengen täyttämä, joka kielsi miekkaan tarttumasta.

Tuli sitten maailmansota, jonka välttämättömänä seurauksena olisi Suomen irtautuminen Venäjästä. Eräs kuuluisa suomalainen „suurseikkailija”, sotaurho, kynäniekka, politikoitsija Becker-Bey, joka nuoresta saakka maanpakolaisena oli kierrellyt Amerikat ja Europat ja eleli loppuikänsä Ranskassa ja Italiassa, uskoi Suomen tulevaan itsenäisyyteen ja lausui jo 1902, että „kaikki tulisi sille, joka osaisi odottaa”, ja 1904, että „Suomen pitäisi pysyä rauhallisena siihen saakka, kunnes suuri europalainen sota puhkeaisi”; silloin hänen mielestään Suomi kyllä saattoi ryhtyä aseelliseen toimintaan Venäjää vastaan. Toiset taas saattoivat - kuten allekirjoittanut aina toisti v:sta 1910 lähtien - olla vakuutettuja siitä, että maailmanpolitiikka sinään saisi suurissa europalaisissa konflikteissa aikaan Suomen itsenäiseksi tulemisen ilman aseellista taistelua. Tosin silloin vaadittaisiin Suomelta, että sen kansa omissa sisäisissä oloissaan tottelisi sekä ajan hengen että kansallishaltian toivomuksia ja vaatimuksia.

Tiedämme, kuinka kävi. Kansamme ei kokonaisuudessaan ymmärtänyt ajan hengen kuiskauksia. Sosialistinen kansanaines ymmärsi omalla tavallaan, ja kun vallankumous tapahtui Venäjällä, levisi tartunta meidänkin maahamme. Äkkinäinen ja väkivaltainen vallankumous tuntui lupaavan niin

paljon: kaikki sorto ja kurjuus poistuisi yhteiskunnasta, veljeys, vapaus ja tasa-arvo pääsisivät vihdoinkin oikeuksiinsa, kun valta joutuisi „kansan käsiin”. Miksei siis meilläkin tartuttaisi aseihin?

Tämä oli kansamme suuri lankeemus, joka välttämättä johti kansallissotaan. Kansallishaltian kannalta oli lankeemusta se, että ne, jotka ainakin osaksi tajusivat ajan hengen vaatimuksia, miekkaan tarttuessaan kielsivät oman rauhan- ja aseettomuusihanteensa, ja hänen kannaltaan oli lankeamista ihanteesta pois myöskin se, että toinen puoli kansasta, jonka oikeustajunta ei mitenkään saattanut hyväksyä veristä vallankumousta maassa, missä kaikki oli saavutettavissa parlamenttaarista tietä, että tämä puoli kansasta myös oli pakotettu turvautumaan tuleen ja miekkaan. Siinä oli Suomen deevan sisäinen konflikti. Ajan hengen edustajana hänen täytyi kannattaa niitä aatteita, joiden puolesta „punaiset” sanoivat taistelevansa, Suomen kansan suojelusenkelinä hänen sydämensä taas oli „valkoisten” puolella. Ja sentähden hänen kokemuksensa olivat kuin ristiinnaulitun kokemukset. Sillä totisesti kaikki hänen lapsensa olivat hänet hyljänneet. Hän oli yksin pilkattavana, ja hänen tiensä – se tie Kristuksen luo, jota hän hengessään oli avannut Suomen kansaa varten, – peittyi sumuun.

Koska sumu on hälvenevä, koska päivä paistava?

PEKKA ERVAST

(Ruusu-Risti 1921 Toukokuu N:o 5, s. 264-274)